

Sivilombudsmannen

Postboks 3 Sentrum
0101 OSLO

Deres ref:

Vår ref: 2020/52288-3

Arkivkode: 343.2

Dato: 08.09.2020

Oppfølging av anbefalinger etter Sivilombudsmannens besøk ved Jong ungdomshjem september 2019.

Vi viser til oversendt rapport fra Sivilombudsmannens forebyggingsenhet sitt besøk ved Jong ungdomshjem 25. og 26. september 2019. I rapportens følgebrev ber Sivilombudsmannen om tilbakemelding vedrørende oppfølging av rapportens anbefalinger. Denne orientering kan offentliggjøres i sin helhet. Dette gjelder også tilbakemeldinger gitt i «Avklaringer i rapport» datert 12.03.2020.

Vi vil her redegjøre for hvordan vi følger opp rapportens anbefalinger. På noen områder i rapporten fremkommer ikke fullstendig informasjon og det er på et par steder antydnet brudd på lov eller forskrift uten at dette blir konkret beskrevet. Da vi er avhengig av legitimitet for institusjonen - for gode samarbeidsforhold og for trygghet for barn og foreldre - ønsker vi å kommentere enkelte anbefalinger og vurderinger.

Gjennomgang av Sivilombudsmannens anbefalinger og videre oppfølging

Ledelsen ved enheten har gjennomgått rapporten med regional ledelse. Regiondirektør har gitt en skriftlig uttalelse til Fylkesnemnder og Fylkesmenn i forbindelse med publisering av rapporten, denne vedlegges. Regionledelsen vil videre følge opp rapportens innhold i møte med Fylkesmannen i Oslo og Viken.

Rapporten med kommentarer fra lokal -og regional ledelse er tilgjengelig for samtlige medarbeidere ved Jong Ungdomshjem. På enhetsnivå ble rapporten presentert under fagsamling for samtlige faste ansatte august 2020, da ble også de enkelte anbefalinger og beskrevet bakgrunn for Sivilombudsmannens anbefalinger drøftet. Rapporten var også tema under samling for tilkallingsvikarer i begynnelsen av september 2020. Innhold i rapporten har også vært drøftet internt under blant annet overlappingsmøter og veiledning.

Enheten vil fortsette å utvikle behandlingen i samsvar med de til enhver tids gjeldende føringer, aktuell forskning og i tett samarbeid med relevante fagmiljø. Enhetens medarbeidere vil fortsatt få opplæring i rettighetsforskriften både i regi av Spisskompetansemiljø for trygghet og sikkerhet og gjennom drøfting og

Barne-, ungdoms- og familieetaten
Jong ungdomshjem

veiledning lokalt. Medarbeiderne vil fortsatt motta opplæring og veiledning i traumebevisst omsorg gjennom «Handlekraft». Samtlige medarbeidere vil også fremover motta metodespesifikk opplæring, dette med bistand fra LBR-konsulent ved etatens enhet for tjenestetøtte til behandlingstilbudene, (NABE/nasjonalt enhet for behandlingstiltak) og Nasjonalt utviklingssenter for barn og unge (NUBU). Veiledning og konsultasjon med lokal behandlingsansvarlig og LBR-konsulent vil også i fortsettelsen gis ukentlig, samt at medarbeiderne gjennomfører opplæring og veiledning fra Spisskompetansemiljø behandling ungdom. Samtlige tvangsprotokoller vil også fremover gjennomgås av lokal ledelse med det tilleggsblikk å identifisere behov for opplæring og veiledning av enkelt medarbeidere eller medarbeidergruppen i sin helhet.

For at rapporten med tilhørende anbefalinger skal være best mulig egnet som grunnlag for forbedringsarbeid på institusjonen, vil beskrivelsene i rapporten konkretiseres for institusjonens ansatte, ved å knyttes til LBR-metoden og behandlingsforløpet i sin helhet, og med beskrivelser av hva som må ligge til rette for ungdommen for at de skal lykkes, hva alternativet for ungdommen er ved manglende ivaretagelse, samt hvilke tiltak som allerede er forsøkt.

For oss innebærer det en usikkerhet når ulike myndigheter tolker regelverket ulikt. Vi oppfatter at enkelte av de vurderinger Sivilombudsmannen har foretatt skiller seg fra tidligere veiledning fra fagdirektorat og andre tilsynsmyndigheter. Det er spesielt med tanke på hva som ligger til en institusjons omsorgsansvar, og dette oppleves som en kompliserende og krevende faktor for enheten med hensyn til videre drift. Vi oppfatter også at Sivilombudsmannens rapport inneholder kritikk av institusjonsbehandling generelt, og forskrift om rettigheter og bruk av tvang under opphold i barneverninstitusjon spesielt. Denne kritikken kan ikke Jong Ungdomshjem svare ut, dette må rettes til de overordnede sektormyndighetene på området.

Institusjonsbehandling av ungdom har vært underlagt kritikk ved flere anledninger. Kritikken går i hovedsak ut på at det er uheldig å samle ungdommer med lik problematikk, fordi dette kan øke sannsynligheten for negativ påvirkning. Det er derfor viktig at vi som institusjon er bevisst på å kompensere for dette gjennom å sikre trygge, rusfrie omgivelser, hvor den enkelte blir godt ivaretatt og ungdommer ikke risikerer å bli utsatt for krenkelser fra medboere eller blir påvirket negativt på annen måte. Det vurderes som viktig at vi gjennom blant annet rutinebeskrivelser ved institusjonen bidrar til å bevisstgjøre ansvaret vi har med tanke på risikoreduserende tiltak når vi plasserer ungdom med alvorlig rusproblematikk sammen. Det er videre viktig at man jobber etter en bestemt metode som har vist god effekt.

Læringsbasert rusbehandling er helt i tråd med det forskning viser nytter. Det vi vet virker er multisystemisk arbeid med ungdom som endrer kommunikasjon, interaksjon og relasjoner, som øker samhold i familien og en oppdragelse preget av varme, støtte og tilsyn, et skoletilbud som fungerer og pro-sosiale venner som ikke ruser seg

Behandlingen på Jong ungdomshjem har som mål å gjøre ungdom rusfrie. Hver ungdom har en individuell behandlingsplan med klare mål og føringer for hva som må ligge til rette for den enkelte ungdom for at de skal lykkes, og konkrete fremdriftsrettede tiltak. Forskingen bekrefter at behandling nytter i arbeidet med alvorlige atferdsproblemer, kriminalitet og rusmisbruk.

Barneverninstitusjoner som har som formål å oppnå et behandlingsresultat for ungdom med alvorlige atferdsproblemer må ha virkemidler for å lykkes. Kunnskapsgrunnlaget for ungdom med rusproblematikk understreker at deres behov for hjelp til å klare å regulere seg er viktig. Å overlate ungdom til selvregulering de ikke mestrer vil være dårlig omsorg. Slik vi tolker rettighetsforskriften ligger det til vårt omsorgsansvar å gi rammer for ungdommene å lykkes i, og i et rusbehandlingsopplegg er noe av kjernen at ungdommene veiledes til å ta de riktige valgene av miljøer og venner.

Kommentarer til enkelte av Sivilombudsmannens anbefalinger og vurderinger

I rapporten kan det synes som at rustester utgjør hovedfokuset i behandlingen. Vi presiserer at så ikke er tilfelle. Vi er opptatt av at vi sammen med ungdommen identifiserer triggere og finner fram til gode strategier for å håndtere disse, samt å forsterke opplevelsen av rusfrihet gjennom attraktive belønninger tilpasset den enkelte ungdom. Rustester er det objektive målingsverktøyet. Videre er ikke «retten til privatliv» og «tid alene» en belønning for rusfrihet, men grad av selvstendighet er knyttet til forsvarlig omsorg og således øker denne utover i behandlingsforløpet når risikoen for at ungdommen utsetter seg selv for fare gjennom blant ukritisk bruk av illegale rusmidler reduseres. Det er også viktig å presisere at LBR som behandlingsmodell fordrer samhandling med ungdommen – planer, øvingsarenaer, mestringsstrategier mm utarbeides, drøftes og evalueres sammen med ungdommen.

Til avsnitt 6.5 om kroppsvisitasjon vil vi presisere at gjennomgangen av alle tvangsprotokollene på § 15 fra 2018 og frem til i dag, viser at samtlige protokoller beskriver hvorvidt ungdommene har vært helt nakne eller om de har hatt på seg underbukse/vært tildekket med håndkle. Vi synes ikke det er riktig at en enkelt protokoll får utgjøre vurderingsgrunnlaget for enhetens praksis generelt og konklusjon av tilfellet eksemplet baserer seg på spesielt.

Til avsnitt 6.8.2 om filming på institusjonen, vil vi presisere at Sivilombudsmannen ikke beskriver hele hendelsesforløpet. Her er det i beskrivelsen av situasjonen ikke tatt med at ungdommen som filmet ansatte, i forbindelse med at de fulgte vedkommende tilbake til enheten for å forhindre salg av illegalerusmidler på en grunnskole, truet med represalier fra kriminelt nettverk. Her ble det vurdert at dersom filmen ble sendt til ungdommens nettverk ville det kunne sette ansatte ved enheten i fare og såldes var det nødvendig å forhindre dette. At ungdommen ønsket å vise filmen til sine foreldre ble vurdert å ikke utgjøre en fare for ansatte og således hadde enheten ingen motforestillinger vedrørende dette, i tillegg ville det kunne trygge foreldrene å se hendelsen selv. Det ble ikke krevd at ansatte ved enheten skulle være til stede under visningen. Gutten ble oppfordret til å slette filmen selv. Enheten ønsket å løse dette sammen med ungdommen uten å måtte involvere politi.

Under anbefaling 8 om retten til helse, ble det i kommentar til utkast til rapport påpekt at medisinen det vises til, på kontoret til behandlingsansvarlig, var seponert medisin som skulle leveres apotek. Dette var ikke medisin som ungdommer skulle ha med videre etter endt behandling. Ungdommens medisin oppbevares i låst medisinskap. I endelig rapport har Sivilombudsmannen lagt til at dette er et brudd på taushetsplikten overfor ungdom som har flyttet ut fra institusjonen. Hvordan dette er brudd på taushetsplikten er uklart for oss da medisinen var på behandlingsansvarlig sitt kontor som kun er tilgjengelig for medarbeidere ved enheten.

Det vises også til at rutiner ble endret etter besøket fra Sivilombudsmannen. Det må her presiseres at da Sivilombudsmannen kom på uanmeldt tilsyn var enheten midt i et arbeid med å oppdatere enhetens rutiner. Dette ble Sivilombudsmannen informert om under besøket og det var enighet om at oppdaterte rutiner skulle ettersendes.

Sivilombudsmannen sier videre i sin rapport at fullstendig oversikt over tvangsprotokoller ikke ble ettersendt. Enheten oversendte all informasjon hentet ut fra etatens arkivsystem samt løpende svarte ut e-poster med spørsmål knyttet til dette.

I første tilbakemelding ønsket vi en nærmere definisjon av uttrykket «fysisk makt» slik det brukes i rapporten. Dette fremstår fortsatt som uklart. Det gjøres også bruk av beskrivelser som uskrevne regler og praksis. Bruk av risiko er et annet begrep som med fordel kunne vært presisert – graden av risiko gjennom presisering av sannsynlighet og konsekvens vil være avgjørende for valg av intervensjoner og vil være svært nyttig i enhetens løpende arbeid med interkontroll.

Avsluttende kommentarer

Det understrekes at vi ikke er uenig i Sivilombudsmannens anbefalinger, men det må her poengteres at noen av anbefalingene oppleves å ha utspring i (et fåtall) avvik og ikke den etablerte praksisen ved enheten. Fylkesmannen i Oslo og Viken fører jevnlig tilsyn med Jong ungdomshjem. De har ikke påpekt lovbrudd eller merknader, og gir institusjonen gjennomgående gode tilbakemeldinger gjennom tilsynene sine. I rapport fra besøk gjennomført 22.11.2019 forteller ungdommene Fylkesmannen snakket med at de likte seg godt på Jong, at de følte seg trygge, ble godt ivaretatt og fikk god hjelp til å håndtere sine utfordringer.

Rapportene fra fylkesmannens tilsyn konstaterer at ungdommene på Jong ungdomshjem ikke blir utsatt for ulovlig tvang i forbindelse med begrensninger, og at forebyggende tiltak for å begrense behov for tvangstiltak blir prøvd først. I Fylkesmannens tilsyn er det lagt særskilt vekt på ungdommens egne meninger:

«Ungdommene vi snakket med kunne møte venner og delta på aktiviteter utenfor huset. De måtte avtale dette på forhånd, og helst dagen før. Vi vurderer at institusjonen har en tydelig struktur for å sikre en reell og god behandling. Det fremkommer at ungdommene har fått frihet og mulighet til å delta på aktiviteter. Vi kan ikke se at institusjonen har fastsatt begrensninger i ungdommens mulighet til å bevege seg utenfor institusjonen som ikke er i tråd med rettighetsforskriften»
(Rapport etter tilsyn med Jong ungdomshjem, Fylkesmannen i Oslo og Viken, 07.01.2020).

Vi tar vi selvsagt alle tilsynsmyndighetenes påpekninger på største alvor. Det vises ikke minst av at vi for å sikre at vår utøvelse av regelverket til enhver tid er overens med gjeldende rett, fortløpende tilpasser praksis på bakgrunn av de tilbakemeldinger vi får fra Fylkesmannen på tvangsprotokoller og i tilsynsrapporter. Vi har også drøftet med fylkesmannen under utarbeidelsen av trivselsregler og øvrige rutiner. Nå vil vi også gjennom vår praksis ut fra Sivilombudsmannens anbefalinger, drøfter regelverksforståelse med overordnet direktorat og får praksis prøvd gjennom Fylkesmannens tilsyn.

Med hilsen

Ingrid Pelin Berg (e.f)
Regiondirektør

Line Andersen
Enhetsleder

Dokumentet er godkjent elektronisk og har derfor ikke håndskrevet signatur.